

Mednarodni dan otrokovih pravic 2013

Katarina Agius Jager
Rebecca Agius Jager

Dragi otroci, spoštovane učiteljice, spoštovani gostje!

Otrokove pravice so pomemben del človekovih pravic. Za priznavanje človekovih in posebej otrokovih pravic so se ljudje borili stoletja, za njihovo spoštovanje si ponekod prizadevajo še danes.

Da bi se lahko zavedali pomena otrokovih pravic naj se spomnimo, da je bila 20. novembra 1989 sprejeta Konvencija o otrokovih pravicah, s katero so se države zavezale vsem otrokom brez razlikovanja nuditi zaščito po vsem svetu in ob vsakem času.

Ob mednarodnem dnevu otrokovih pravic, ki ga vsako leto obeležujemo 20. novembra vas vabiva, da si ogledate današnjo prireditev.

Posebej veseli sva, da lahko med nami pozdraviva g. Lada Leskovarja, ambasadorja UNICEF-a Slovenije.

OTROK

DEČEK IN SONCE

*Dobro jutro,
sonček!*

*Kje si se mudil,
da tako si pozno
čez gore prilil?*

*Ali teti luni
tam si krajšal čas,
ali k zlatim valčkom
morskim šel si v
vas?*

*»K zlatim valčkom
morskim
nisem stopil v vas;
tudi k teti luni
ne za kratek čas.*

*V daljnem kraju rože
prelepo cveto,
so pri njih ostali
žarki za goro.*

*Tam iskal sem žarkov,
skupaj sem jih zbral;
da ustrežem tebi,
sem ti jih poslal.«*

*Trava, streha za ptice, hrasti
in topol, slok in visok,
imajo pravico rasti,
a še najbolj - otrok!*

*Mravlje, vrbe ob senožeti,
zrnje in dežnih kapljic tok,
imajo pravo živeti,
a še najbolj – otrok!*

*Čebela, ki se nikdar ne
upeha,
in svinčnik, ki piše v blok,
imata pravico do smeha,
a še najbolj – otrok!*

*Oblak, po širnem nebu gnan,
in krpa, ki briše odtok,
imata pravico do sanj,
a še najbolj – otrok!*

Po svetu ljudje in med njimi tudi otroci še danes umirajo zaradi lakote, ponekod po svetu še vedno umirajo zaradi vojn, ponekod otroci še vedno ne hodijo v šole, ponekod so še vedno izkoriščani ali zlorabljeni ali čez noč postanejo žrtve naravnih nesreč.

Ta ponekod je lahko zelo daleč, lahko pa se nam približa ali nas celo dohiti:

- zgodbe o trpljenju ljudi zaradi pomanjkanja in vedno novih spopadov poslušamo vsak dan na poročilih,
- spoznamo ali celo živimo lahko s kom, ki je temu ubežal ali je k nam prišel iskat boljše možnosti za življenje,
- tudi mi sami pa smo lahko žrtve naravnih nesreč, nasilja ali žrtve kršitev drugih naših pravic.

PTICE

*Sredi zelene trave
raste zeleno drevo.
Na njem zame in zate
mile ptice pojo.*

*Če jih nisi čul včeraj,
jih poslušaj nocoj.
Danes in jutri in zmeraj
njihov ščebet je tvoj.*

*Jaz sem ga slišal davno,
ti ga poslušaj zdaj.
V njem je zapeto glavno,
važno na vekomaj:*

*da si majhen kot mravlja
in velik kot ocean
in da v tebi proslavlja
sonce svoj rojstni dan.*

NEKAJ JE V ZRAKU

*Nekaj je v zraku.
Lepega. Nežnega.
Mimobežnega.
Nekaj je v zraku.*

*Čuti se. Sluti.
Kot dih in drget.
Kot šum in šepet
v slednji minuti.*

*Nekaj je v zraku.
Kot vonj cvetlic,
kot lučke kresnic
svetlečih po mraku.*

*Nekaj je v zraku,
kar odseva v očeh,
kar odmeva v ljudeh
na vsakem koraku.*

*Je to pesem,
skrivnostni navdih?
Ali ljubezen?
Njen dih in vzdih?*

Otroci imamo svoje, posebne pravice, prav gotovo pa si kakšne veliko bolje zapomnimo kot druge, veliko bolj smo pozorni do pravic, ki jih želimo dobro izkoristiti, na druge pa včasih kar pozabimo.

- Vsi otroci ne uživajo pravice do šolanja – nekateri ne hodijo v šolo, ker je preprosto predaleč, šole ni tam, kjer živijo ali pa si je ne morejo privoščiti, nam pa ta pravica morda ne pomeni toliko kot njim;
- vsi otroci tudi ne uživajo pravice do prostega časa – živijo v nevarnih ali onesnaženih okoljih, so telesno ali duševno onemogočeni, ravno ta pravica pa je morda za nas izredno pomembna, morda celo tako pomembna, da jo bomo zase znali zagovarjati.

Zelo pomembno je, da vemo, kje so meje uživanja in izkoriščanja naših pravic, saj bomo drugače z našimi napori dosegli nasprotni učinek.

LAHKO DRUGIM...

*Lahko je oblaku biti oblak:
plove po nebu koder si bodi,
ne po utrjih cestah in ne po tirnicah vodi,
pa magari čez sonce, svoj puhasti vlak.*

*Lahko je drevesu biti drevo:
v igri s ptiči in vetrom dolgčas mu mine,
veje – roke in noge – korenine
širi, kot hoče, v zemljo in nebo.*

*Lahko je mami biti mama:
sama
vse ume in vse razume,
zmeraj je prav, karkoli že reče,
in če zahoče slaščic se ji,
sama jih speče.*

*Lahko je tatu biti tata:
on je že velik, pa novce služi
in lahko kupi, karkoli si hoče,
s komer se hoče, s tistim se družī,
vsa naša cesta in soseska ga dobro poznata
in vsi ga spoštujejo, ker je pač tata.*

*A joj je, prijatelj, meni:
skočiš na cesto – pa je narobe,
povaljaš se v travi – pa je narobe,
blekneš besedo – pa je narobe,
zmeraj narobe, danes in včeraj,
narobe, narobe, narobe, narobe!
Kaj čem, ko pa nisem drevo,
kaj čem, ko pa nisem oblak
in niti ne tak
imeniten junak
kot sta tata in mama!*

ŽARKI

Sedaj pa na oder vabiva g. Lada Leskovarja, "ta velikega" Ambasadorja UNICEF-a, ki nam bo povedal nekaj o svojem delu in nam zapel.

Ste že kdaj držali v rokah svojo priljubljeno igračo in pomislili, da bi jo lahko nekje na svetu za vas naredil nek otrok? otrok, ki bi si gotovo prav tako kot vi želel z njo igrati, vendar si je ne more privoščiti;

Večina naših staršev je v službah, da imamo denar za življenje, vendar mora veliko otrok na svetu delati, da z denarjem pomagajo staršem.

Morda so še celo naši starši ali stari starši v otroštvu opravljali težja dela, ko so pomagali doma.

Otroci ne smejo opravljati težkih in nevarnih del, Vendar pa moramo poznati razliko med težkim delom in drobnimi vsakodnevnimi opravili, ki so naša naloga in dolžnost;

Otroci imamo pravico do zaščite pred nevarnostjo vojne. Kljub temu je vojna za mnoge otroke resničnost:

- otroci so nedolžne žrtve vojn,
- nekateri so prisiljeni, da se bojujejo,
- mnogi so pregnani z njihovih domov,
- otroci umirajo zaradi lakote in bolezni, ki jih povzroča vojna,
- mnogi doživljajo posledice vojne, tudi ko je ta že končana.

Otroci begunci imajo pravico, da je za njih poskrbljeno. To so otroci, ki zbežijo pred vojno ali njeno nevarnostjo.

Ti otroci imajo pravico do svojega jezika in navad, pomagati pa jim je treba, da se lahko vključijo v novo družbo, v novo življenje ter da se vrnejo v svojo domovino, ko je to mogoče in če tako želijo.

Prav gotovo se je že kdo izmed vas srečal s kakšnim otrokom, ki je doživel vojno, verjetno pa ste mnogi že slišali zgodbe številnih takih otrok.

Vabim vas, da si ogledate zgodbo o begunki Carol.

*Sončece zlato nad gore
zelene vstalo je,
biserne žarke na zemljo
spečo poslalo je.*

*Prvi žarek poslalo
v rosne je travice –
k nebu povzdignile cvetke
bujne so glavice.*

*Drugi žarek se Tončka
dramit napotilo je,
smuknil na posteljo mehko –
ali se zmotil je.*

*Kdaj že ovčice bele
v loko na pašo je gnal!
Tam si že vriska in piska,
tam bi ga, žarek, iskal.*

Igra prirejena po knjigi BARVA DOMA (Mary Hoffman)

»Danes smo dobili novo učenko«, reče učiteljica. »Ime ji je Carol in prihaja iz Sirije. Naj se pri nas počuti kot doma.«

Vendar se Carol v učilnici ni počutila kot doma. Na njenem pravem domu so imeli pouk zunaj, od ranega jutra in dokler sonce opoldne ni postalo prevroče. Tu je morala biti notri, razen kadar so šli z razredom malo ven.

Otroci so bili do Carol prijazni. Smehljali so se ji in jo ogovarjali. Vendar Carol ni razumela ničesar kar so otroci govorili – samo njeno ime in »živio«.

Po odmoru je učiteljica otrokom razdelila velike pole papirja. Carol je dala čopiče in lonček vode ter barve. Razumela je, da je želela, da nekaj naslika, vendar ona tega še nikoli prej ni počela. Nekaj časa je gledala druge otroke, nato pa si je izbrala svetlo modro barvo.

Naslikala je čisto modro nebo, brez vsakršnega oblaka. Nato peščeno hišo, rumeno sonce in drevesa mimoze. Pred hišo je naslikala paličaste figure – sebe, svojega očeta, svojo mamo, ki je v naročju držala njeno malo sestrico, njene stare starše, njenega strica in dva bratranca. Naslikala je 9 ljudi, ki so vsi skupaj živeli v tej hiši. Nato je Carol vzela drugo barvo in naslikala živali – čredo ovac, nekaj rjavih koz in malo peščeno živalco, ki naj bi bila njena mačka.

»Kako lepa slika, Carol«, je rekla učiteljica.

»Kako lepe svetle barve!«

Vendar Carol še ni končala. Sedaj je izbrala rdečo in oranžno in narisala velike ognjene plamene na strehi hiše. Modro nebo se je spremenilo v mračno vijolično. Narisala je še eno figuro s puško, iz katere so prihajale črne kroglice. Spet je vzela rdečo barvo in jo poškopila po peščenih zidovih. Prebarvala je strica.

»Oh, Carol«, je rekla učiteljica. »Vse je uničeno. Kakšna škoda!«

Carol ni razumela kaj je rekla, vendar je začutila žalost v njenem glasu in vedela je, da je razumela njeno sliko.

»Kaj ste danes delali v šoli?« je Carol vprašala njena mama.

»Slikali smo«, je rekla Carol.

»Lahko vidim sliko?« je vprašala mama. Vse okoli njih so otroci svojim mamam kazali svoje slike.

»Ne« je rekla Carol. »Barva je še mokra«. Ni hotela, da bi bila njena mama žalostna. »Jutri ti bom pokazala sliko«.

Naslednji dan je želela Carol reči učiteljici da mora naslikati novo sliko. Vendar je učiteljica s seboj pripeljala sirijsko gospo, ki je imela na glavi črno ruto, kot njena mama – samo da je imela oblečene modre kavbojke in črno usnjeno jakno, kot zahodnjaške ženske.

»Živio, Carol«, je rekla gospa. Nato je začela z njo govoriti v sirijskem jeziku. »Jaz sem Fela, prišla sem, da ti bom prevajala in ti pomagala s slovenščino. Učiteljica meni, da bi nama morda želela pojasniti svojo sliko.«

Tako so ostali otroci v skupini reševali naloge, Carol pa je ostala s Felo in njeno učiteljico v prvi klopi, da bi pojasnila svojo sliko.

»To je moja hiša v Siriji«, je rekla Carol in pogledala Felo, ki je njene besede prevedla v slovenščino. »To je moja družina.« »In to je moja mačka, Musa, ki smo jo morali pustiti tam.«

»In kdo je to?« je vprašala učiteljica in pokazala packo ob rdečih madežih.

»To je moj stric Ahmed«, je rekla Carol. In nato jima je povedala celo zgodbo – o hrupu, plamenih, strelah in strašnem smradu ognja in krvi.

»Ko so prišli vojaki, sem se skrila pod posteljo«, je rekla Carol. »Nisem takoj vedela, kaj se je zgodilo z mojim stricem. Nato je prišel moj oče, me potegnil izpod postelje in rekel, da odhajamo.

Vsi smo takoj odšli, razen mojega strica. Bili smo brez prtljage. Jaz sem želela s seboj vzeti Muso, mojo mačko, vendar je moja mama rekla, da moramo najprej rešiti sebe. Potem sem jokala, ne zaradi strica, pač pa zaradi Muse.

Najprej smo dalj časa živeli v taborišču. Ponoči je bilo hladno in morali smo stati v vrsti za hrano.

Potem smo nekega dne šli na letalo, bala sem se. Potovanje je bilo tako dolgo in bila sem vesela, ko se je zaključilo. Naša nova domovina se mi je zdela tako hladna in siva. In tudi stanovanje, v katerem živimo je sivo, z rjavim pohištvo. Kot da bi vse barve pustili za sabo v Siriji.«

Carol je govorila celo uro in nato ji je zmanjkalo besed, tudi v sirijščini. Ko je končala, je imela učiteljica solzne oči.

»Reci ji, da bi rada naslikala novo sliko«, je rekla Carol Feli, »za mojo mamo.«

Tisto popoldne je Carol naslikala novo sliko. Na njej je bilo modro nebo, bela hiša in rumena mimoza. Tokrat na sliki ni bilo ljudi – samo ovce in koze ter Musa, mačka z dolgimi tankimi nogami. Ni bilo več plamenov in strelov.

Ko je bil čas odhoda, je bila slika že suha.

»Prekrasna je«, je rekla Carolina mama.

»To je naš dom v Siriji«, je rekla Carol.

»Vem«, je rekla mama.

»Obesili jo bomo na steno našega novega doma, stene ne bodo več sive. Na mizo bomo dali naš oranžen prt, spet bom nosila barvne oblekice.

Jutri bom prosila učiteljico, da mi pove, kako se reče po slovensko "dom". In mama, rada bi imela novo mačko!«

"Tudi za nas bo spet posijalo sonce in tvoj dom bo spet dobil barve," je rekla mama.

SVET IN JAZ

PROŠNJA

*Noč, razgrni
črna krila,
pridi k meni
bela vila
in prinesi
tanke sanje
in prinesi
zlate zvončke
in prinesi
mi bonbončke.
Sanje,
da me deneš vanje
zvončke
za tenko zvončkljanje,
a bonbončke
za smehljanje.*

*Vzamem največji list,
celo polo papirja,
in narišem svet;
to je podoba velikanskega
krompirja.
Potem vzamem škarje,
odrežem kos
krompirjevega sveta,
nanj narišem hišo,
pred hišo psa,
za hišo grič,
na griču drevo.
Med vejami sedi čuden ptič
in poje.
To sem jaz,
ko si preganjam dolgčas.

Če položim poslikan papir
na tisti velikanski krompir
in prisluškujem – kot antena
napet –
slišim,
kako moja pesem odmeva
čez ves svet.*

Je svet smeha in svet solza,
svet upanja in svet strahu,
imamo pa toliko skupnega, da lahko priznamo,
da je svet majhen!

Imamo eno luno in eno sonce,
in nasmeh vsem pomeni prijateljstvo,
čeprav nas ločujejo gore in širna morja,
je naš svet majhen!

Lahko izgledamo različno, vendar vsi čutimo enako!

Tukaj sta Milly in Molly in njuni posebni prijatelji.

Igra, prirejena po knjigi MILLY, MOLLY IN POSEBNI PRIJATELJI (Gill Pittar)

Bil je eden tistih vetrovnih poletnih dni. Oblaki so se lovili po nebu in kar prosili, da se jih opazuje.

Milly in Molly sta z glavami skupaj na njenih hrbtih ležali v visoki travi.

Bili sta sproščeni in zamišljeni.

Pravzaprav, če Elizabeth in Poppy ne bi naleteli nanju, bi verjetno zaspali.

Pridružila sta se jim tudi Tom in Jack.

»To je ena mojih najljubših reči,« je rekla Molly.

»Kaj?« je vprašal Jack.

»Ležati v travi in opazovati oblake,« je odgovorila Molly.

»Kaj pa je tvoja najljubša stvar?«

»Hamburgerji,« je rekel Jack.

»Ne, Jack, ne takšna stvar.

Stvar, ki jo občutiš,« je rekla Molly.

»Kot takrat, ko me očka gleda, ko igram nogomet?« je vprašal Jack.

»Ja,« je rekla Molly tiho.

»Meni je všeč babičin vonj po pudru, ko mi bere zgodbice,« je rekla Elizabeth.

»Meni je všeč, ko mi očka pusti dvigniti iz vode ribo, ki jo ulovi,« je rekel Tom.

»In meni so všeč ponedeljki, ko moje rjuhe dišijo po soncu,« je rekla Milly.

»Jaz rada sedim v očetovem stolu, ko vstane in so blazine še tople,« je rekla Molly.

»In jaz rad najdem mamo v gredici z jagodami, ko se vrnem domov iz šole,« je rekel Jack. »Vedno mi da najboljše.«

»Meni je všeč, ko mi očka položi hladno krpo na čelo, kadar bolna ležim v postelji,« je rekla Elizabeth.

»Kadar grmi in se bliska,« je rekel Tom, »rad zlezem v mamino in očetovo toplo posteljo.«

»Meni je všeč, ko z očetom ob ognju pije vročo čokolado in mi pripoveduje zgodbe,« je rekla Milly.

»In jaz rada voham sveže piškote, še tople, iz peči, ko pridem domov iz šole ob petkih,« je rekla Molly.

Tom se je nenadoma usedel pokonci. »Petek je, Molly. Kaj še čakamo?«

»Kako posebna družba ste,« je rekla Mollyina mama.

»Tako različni, pa vendar vsi čutimo enako,« reče Molly s polnimi usti piškotov, "

»in vsi imamo radi piškote!« zakličejo vsi otroci v en glas.